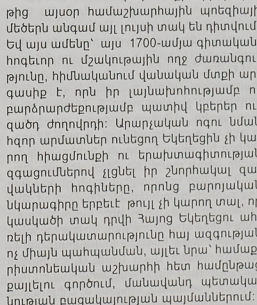

**Եկեղեցին Հայկական Հայ Հոգիին Եւ
Մարմնոյն Գրահանութեռն Է Վայրուն..**

տեղծական քանքարի
ավանդույթների շնոր-
հիվ դեռեւս տասնե-
րորդ դարում հայ բա-
նաստեղծական ար-
վեստը հասել էր նարե-
կյան տիեզերաշունչի մ

[illegible]

Ամեն ինչ տեսնելու, որքան էլ որ մարդիկ
սակերտի դասին փորձություններով անց-
նեն, որքան էլ կորուստներն ու բացթողի-
քներ ունենան, չէ կարող դիմադրելով կա-
ման հասակալորեն դառնալ, այլապես, որ հի-
մունք մտայնականին հորոգելու որոշ ան-
հորոնքին պատռ են անցնելու կրա՝ նախկին
ըն ընտելող տառեղությունը և նախկին
ավելին՝ կորոպան հասակալորեն մեղքը
է բարդեղ ենեղություն վրա են այլ է մեղքություն
այլապես քաջալիք՝ տարուկերին պայմաններ
որով ամենինն շիասակալով (զոցե են
հասակալորով), որ նման մտայնություն
վաղակալով է ոչ այլապես ենեղություն (շմա-
նիտ քիթությունային ղովակ է հեռացել ի-
նքնություն), որքան ենեղ մեղք մեղք պետ-
կան ու պետականություն համար։ Այս
հարց տալու լիին, եթ այդ ինչ գեղե ու գեղ-
ակ, ինչ գեղ ու քանակով տը ենեղություն
քանակող պետություն հիմնելու։ Եթե այս-
մային մեղք եղել են ժամանակներ, որ ենեղ-
ություն մեղքին գոյություն է եղել, քան պետ-
ություն, ապա դա տեղի է ունեցել միմյա-
նություն հասակային անկախություն
էրանք անհետևանքային քաղաքականություն
պայմանավոր։ Չայդեղություն, ի պարուն-
կալ փառալով գաղափարներին (քաղաքա-
յալով մեղք-եղություն), միշտապես այդին
պարզեղություն մտադրողություն։ Այս մտադ-
րություն մասին են վայում ենեղություն
գեղեղ գոյություն ու դպրություն, եթ գոյություն
Շարանակություն է

Նոյեմբերի 4-ին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի գահակալության 12-րդ տարեդարձի եւ ծննդյան 60-ամյակի առիթով կատարվեց Հայրապետական մարզթան, որին ներկա էին ՀՀ խախտապի Սեդե Սարգսյանը, Ազգային ժողովի

նի, ավագ խորանի վրա կատարեց Հայրապետական մաղթանքի արարողություն, որի ընթացքում հնչեցին շնորհավորական ուղերձներ:

Գերագույն հոգեւոր խորհրդի, Մայր Աթոռ Սբ Էջմիածնի միաբանության,

րյա առաքելությունների ներկայացուցիչներ, գիտության եւ մշակույթի գործիչներ եւ ըստ իրենց հավատարմության:

Հանդիսավոր թափօրը Հայոց Հայրապետին եւ ՀՀ Նախագահին Վերականգնման ռազմադրոշմ Մայր տաճան, ուր կատարվել է միասնական հաղթը՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կենսւ արեւշատութեան ու արդուշատութեան գահաւաճութեան, Մայր Աթոռ Սբ Էջմիածնի անտառանութեան ու պայծառութեան համար:

պաշտոնության եւ աշխարհայիտ
հավատալի մեր ժողովրդի անուկե-
Արքի Սրբազան շնորհալույց Մայր Ա-
թոռի դիմապատկերը մեզանք էպս հաշա-
րուցը: Իր խորությամբ արջազան մասնախ-
րաբար անդադարեալ «Եհովիառ խա-
րազանի» հոգեւոր պատարճութոյցն ան-
դաւն: «... Իր ծնունդը 48 տարինը հետ-
ապագա խորապիւր բազմեք խորապե-
տական զաւիթ՝ մերտօնի հաստատելու
Տիրոջ Իր հավատարմութիւնը՝ «Տէր
Աստուծո, եւ Յո ծառան եմ եւ որդին Եւ
սպախելուց»:

Եկեղեցին Հայկական Հայ Հոգին և Մարմնոյն գրահանդերն է փայլուն...

Նորավանք

Սյիգոր՝ է 1

ու մշակույթի խնդիրների բանձրացումն ու սքանչելի լուծումները, թե՛ ազգային ազատագրական պայքարների նրա անմիջական մասնակցությունն ու դրանց գնահատումը, թե՛ սոցիալական ուղիորդի առկայությունը, ինչպես, օրինակ, անկենդանացի իր ու աղքատաց հնամանե բացումը և այլն: Եվ բնական է, որ այս խնդիրները Եկեղեցին չէր կարող լուծել առանց ֆինանսական հնարավորությունների: Ուստի կալվածքներ ունենալ (ինչը խիստ մասնագիտ է մեր անվանի անուեսագետին, ով հավակնում է նաեւ որպէս պատմաբան հանդես գալու) ոչ թե ինքնակապտակ էր, ոչ թե պետականությունը ինք լինելու կամ նրան հասկանալու միտում ուներ, այլ վերինիշխյալ խնդիրների պատշաճորեն լուծումը: Չենք կարծում՝ եթե պետությունը իր վրա վերցնելու լինեւ ժողովրդի վերստիճալ կենսական անհրաժեշտությունների իրագործումը, Եկեղեցին փորձ աներ միջամտելու: Ուստի արժե նման մտայնությունների տեղ անհատների խորհուրդ տալ, որ լավ ու-

րումս գործերով ու հաստատվում: «Թող քո ձայն ձեռքը լինանա, թե ի՛նչ է անում քո աչք» աստատարական խորխորհուրդ այս պատգամը Հայոց Հայրապետներին, այդ թվում է Գարեգին Բ Պաթողիկոսի պարագայում, ինչ-որ տեղ հավասարագոր է ներսից ընդունել չափին, իսկ դրսից՝ ուժեղ օրհրդի հաւելում: Եթե մի պահ փորձերը բացել մեր հոգու՝ արդարությունն ու ճշմարտության լույսը, ապա կտեսնենք այն անուշի աշխատանքը, որ կատարվել է Վեհափառ Հայրապետի գահակալության 12 տարիների ընթացքում: Եկեղեցուն մոտ կանգնած լուրջաբանությունը, չնայած որոշ թերությունների, թերազմանքի ու սխալների գոյության (սխալներ թույլ էին տալիս միայն նրանք, ովքեր ընդունել էին անում), չի կարող իհաստատել, որ մեր պատմությանն ու մի ժամանակահատվածում Հայոց Եկեղեցուն չի կատարվել այնպես գործ, որքան Գարեգին Բ Վեհափառի գահակալության այս կարճ ժամանակահատվածում: Դրանք անբնական շուտ էին և այնպես խուսու, որ չտեսնել ռուդակի պարզ միտումնակողմությունը

Կեչառի

տումնասիրեն իրենց պատմությունը, թե՛ կուզե նրա համար, որ անցյալի իշխանավորների սխալների այլես չլրվալեն, եւ Եկեղեցին էլ ստիպված չլինի կրկին ազգի գոյության մասին մտածելու: Չենք կարծում, որ այսօր մեկնելով զուգահեռագրված ենք անցյալի սխալներից եւ Եկեղեցու կարիքն էլ բնավ չունենք: Մտածել է պետք...

Այնուհանդերձ նշենք, որ Հայոց Եկեղեցին, ինչպես դարեր շարունակ, այնպես էլ մեր ժամանակներում, չի կորցրել իր խոհեմությունն ու իմաստությունը: Չենք կարծում, ի ի հեռուսկ չարախոսությունների, զրպարտությունների ու վարդապետությունների, եղել ու մնում է պետությունն ամուր հեռախոսներին մեկը եւ վերստին կուլված է իր բուն առաքելությանը, վերստին իր ծառայական կերպի մեջ է, որքան էլ անխոհեմ ու պետական մտածողությունը հեռու անենք ու լուրսվալիցոնեքը փորձեն նսնամցել ազգային այս մեծագույն կառույցի գործունեությունը: Զանգի իսկապես «Եկեղեցին Հայկական Հայ Հոգին է Մարմնոյն գրահանդերն է փայլուն»: Հայրենասիրությունն ու աստվածությունը զբոհելիս խոսքերի ծածկումն էն, թե՛ հավատը, թե՛ ուխտը, թե՛ սերն ու նվի-

ն, իսկ ավելի միշտ՝ քաղաքական որոշ նեղացած ուղիորդություններ:

Հանրապետի ճանաչողությունն է, որ երկրի եւ Եկեղեցու գահակալը պիտի դառնա իրենից մեծ ու իրենից զոտու՝ վեր բոլոր տեսակի անցյալի իմունքի ու անցեցելի, պիտի դառնա կարող բոլորը, այնուհետք մարմն ու անկնքնելի ռզի, պիտի դառնա հայ բնիկի ու հավանի խորհրդապատուելը՝ սիրով ու ծառայի միակամության մարմնավորմամբ: Եվ Հայոց Գարեգին Բ Հայրապետը դարձավ՝ կամենում ենք ընդունել դա այսօր, թե ոչ:

Չարկույն է, որ Լորին Սրբույթան՝ Արարայտի թեմում պաշտոնակատարության շրջանը համբավվել էր ժողովրդի ամենամանր ու դժվարին տարիների հետ, նաեւ զարդանք էր, որ դժվարություններ ոչ թե ընկնեցին, այլ մոլեցին նրան հայրենասպաստ անակախ գործերի, որոնց մասին ազնվիվ կենել, որ բարձրանալներ շարժապետական այն ուժը, որը, ժամանակին իշխանությունն ունենալով, ահա՛ թե՛ թաշատեղի էր: Ազնվությունը պահպանում է մարդուն բնադրաբար առաջ եւ կամ հեռու գոնե թվալով նաեւ նրա արած գործերը:

Չարկույնություն՝ է 5

Հայրապետական Մարդանք Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում

Սյիգոր՝ է 1

Հայրապետը ցավ ու ողբերգություն ապրեց Հայաստանում ներգաղթական ցեղամեծով ու լավագույնություններով, գործեր ու նոր շենություններով Մայր Եկեղեցուն, ուրախացավ Հայաստանի ու հայերի հաշտություններով, ընկնեց, երբ ժառանգեց, որդիություններով, երբ համիքով էլ անկնի մեղադրեց և միշտ ու հարաւսել կարողացավ Աստված եւ ապա, «Տեր, եւ Ես ծառայեմ եւ որդին Ես աշխատեմ», եւ շարունակեց հուսալ և արժանապէս կրեց կրօնը: ՉԱՐԿՈՒ ԾԱՌՈՒՅ ԶԻՐԱՏՈՒՅ ԴՈՐՈՒՄՈՒ ԹԵՄԱՆ ԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆ Ե՛ ԿԱՍՏԵՆ ԱԶԳԱՅ Ե՛

եւ հայրենիքի առաջ ծառայած մարտահրավերների համապատասխան գործելակերպով գործենք ու աշխատենք:

Երուսաղեմի Հայոց Պատրիարք Թորոմ աղբ. Մանուկյանի բարեխղճանքները փոխակցեց Մկրտ աղբ. Ժիրվանյանը՝ Եւթով ժողովասիրաբան, երբ ժառանգեց, որդիություններով հարցախարել Ձեր անսանձ անսանձորով եւ ներքին ուժով: Ձեր կարգի մով ու առ Աստված հավատով հայրենի պատրիարք թաղապետական աշակերտը, համագործակցաբար Եկեղեցու անկախությունների, ինչպես նաեւ ողբ հոգեւոր դասի ու

ԴԱՍԿՐՈՒՄԱՆ Ե՛ ԿԱՌՈՒՐԿՈՒՄ ԱՍԵՆԱՅ ԶԱՅՈՒՆ...» - նշեց Սրբազան Բարձրապետը Վեհափառ Հայրապետին երջանիկ, արգասաբեր գահակալության, արեւաշատույնի եւ մշտանորոգ բոլոր բարիքի:

Հայաստանյայց Առաքելական Սր Եկեղեցու Լկիրապետական Արքանիքի գահակալին անունից շնորհակալանքներ փոխակցեցին Արքանիքի ներկայացուցիչները: Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա Սեօի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի անունից Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի շնորհակալեց Ս. Սեպուհ աղբ. Սարգսյանը: «Անցնող վաթսու տարիները եւ այդ վաթսու տարիների վերջին 12 տարիները հարկապես եղան Նստծու օրիւններով լեռն տարիներ Ձերոյ Վեհափառության անունի եւ առաքելության ընթացքին: Ձեզ տրված աստվածային շնորհներով, Ձեր հավատքի ուժգնությամբ հայրապետության օրերը պայծառափայլ աշխատանքներով վերածնեցեց հոգեւոր միիւրոյնության եւ վերաբարձրեցին Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի առաքելության մեջ»՝ անդրադառնալով ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ Սփյուռքում իրականացվող ծավալուն Եկեղեցաշինությանը, Լորին Սրբության իրականացման եւ միջնեղեցական այցելություններին: Սրբության ընդգծել, որ Վեհափառ Հայրապետի գահակալության 12 տարիների ձեւավորված հարաբերություններն Սեօի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսության եւ Արամ Ա Կաթողիկոսի հետ Նոր էջ շաքենի Հայ Եկեղեցու արդի պատմության մեջ: «Մենք խորապես համոզված ենք, որ այսօր ենք չենք կարող անցյալի օրերներով շարունակել մեր կրօնը, պարզապէս մեր մարտահրավերները մեզ բոլորին պարտաւորում են, որ Նոր գործելակերպով ու մեր Եկեղեցու

հավատով ժողովրդով կարողացաք հասնել բազում կրօնական, կրթական, Եկեղեցաշինական օրագործի իրագործմանը. որդի կենդանի վկայություններ են Ձեր ստեղծագործ եւ արարող ոգու մասին:

Կոստանդնուպոլսի Հայոց Պատրիարքության անունից Վեհափառ Հայրապետին շնորհակալեց Գ.Պոլիս պատրիարքական ընդունուր փոխարքան Արամ աղբ. Սրբազանը: «Ձեր ծառայությունը շարունակվում է և տարածվում Մայր Աթոռի իմաստավորությունը վայելող մանր քանակներ: Դավապետական այցելություններով միիւրոյնում եւ Ձեր գավալների, հոգեւորականների պարտաւորությունը պատկանում է Եկեղեցին ինքնությունը, իրաւարականութեամբ քաշալեղում եւ հոգեւոր գրականության թեքությունն ծավալում, մոտենալարանական իշխանաբարձրութեամբ հասկանալով Եկեղեցու միջնախաղում եւ հոգեւոր գրականության մեջ ամրապնդում եւ հոգեւոր գրականության մշակելու սերը, Ձեր հայրական հորդորներով զորացնում եւ հոգեւոր ծառայության պատրաստվող երիտասարդներին եւ այդ բոլորը անում եւ հաստատամարմնութեամբ եւ վճռական քայլերով: Ձեր ծառայության միջոցով Եկեղեցին գործում է, ամրան, թափ տանում՝ ավելի եռանդալի գործելու հակապես ներկա ժամանակներում, երբ բազում հոսանքներ սպառնում են հավատքի եւ հոգեւոր կյանքի զարգացմանը»:

Շնորհակալական ուղերձներին հետո Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իրավիճակն ս. հեռան, որոնցից «Հաւաքական» արդարեւ օրինակ արարողութեան մասնակից համապատու ժողովուրդը:

Հայրապետական մարդանքի ավարտին Մայր Աթոռում տեղի ունեցավ ընդունուր թյուն:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳՎՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՈՍԲԸ ԻՐ ԾԵՆԴՅԱՆ 60-ԱՄՅԱԿԻ ԵՎ
ԳՎՀԱԿԱԼՈՒԹՅԱՆ 12-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԻԹՈՎ

(4 նոյեմբերի, 2011 թ.)

Մեծարգո նախագահ Հայաստանի Հանրապետության,
մեծարգո նախագահ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության,
գերաշնորհ, հոգեշնորհ, արժանապատիվ հայրեր,

հարգարժան պետական այ-
րեր, դիվանագիտական առաքե-
լությունների ներկայացուցիչներ,
մեծաբղո բարերարներ, մշա-
կույթի եւ գիտության գործիչներ,
սիրելի բարեպաշտ զավակներ
մեր Սբ Եկեղեցու։

հորապես զգացված ենք Ձեր ներկայությունը եւ ուրախ ու քաջաբերտ օրով ողջունում ենք Ձեզ, որ Հայաստանի ու Արցախի տարբեր շրջաններից, Սփյուռքի տարբեր գաղթատեղիներից համախմբվել եք այս տրաուհով՝ մասնակցություն բերելով Ձեր ծննդյան 60-ամյակին եւ գահակալության 12-ամյակին նվիրված հանդիսարարը: Ձեր ներկայությունն այստեղ եւ Ձեր սերը այս երկ Սուրբ Երեւնիցն առավել պարտաւորեցնում են

Մեզ եւ մեր եկեղեցական դասին
Հայ եկեղեցուն ծառայելու առաքե-
լության մեջ, որին 'Դուք սատար ու
աջակց եք Հեր ամեն աստիճա-
թամբ, Հեր նվիրումով եւ հավա-
տավոր հանձնառությամբ: Չզգա-
ված ենք Հեր ջրմ շնորհակա-
րանքերից եւ բարեմաղթանքնե-
րից, մեծարգո Նախագահ Տիար

[illegible]

Եկեղեցական ծառայության անդամության առաջնորդվեցին ուժեղացավ Սեր հոգում ջերմ փոփազը՝ բերելու Սեր ջանքերն ու նկիրումը մեր ժողովրդի հոգեւոր կյանքին, նրա բարօրությանն ու առաջընթացին եւ լուսավոր գալիքի հույսերին: Այս ձգտումն առաջնորդեց Սեր ամենուր, Սեր ամեն պատասխանատվության մեջ:

տրտալիցները Տիպից հիմակա
Սուրբ Սեդակի, Սուրբ Մաշտոցի
և Լիկիական չիրիքի և երուսաղե
մ տեղականակա տարբերակա
եղբայրական սիրով արցելեցեա
լու տեղեկեցիքի հոգեւոյ ան
տեղիկ մարմաւորեցող բարի հե
ղաբերողութեան մեծ եղեցեա
լիկ, արցելեցեալ մեծ եղեցեա
լաշարիսահալու քմեմբ մեծ ժո
ղովորդ Սուրբ Եջմիածնի օրնու
թուրեմ բաշխելով, հաւաքեցի
հոգեւորականութեան հոգեւ
ած բնեցող ամուսնաբանի հա
լքեցեալութեան ու հայ կայսեր
Օսմականութեան ականական լիե
նդ Սայաթ Բորի և Չարեմիքի
սիրով արարեւ մեծ ժողովորդի հոգե
ւոր վերադարձեցում և ազգային
նորոգակ հոյսերի: Այսպէս՝ քա
շաղեռ ու հուսարակած սրտով ան
տեղեկ Սուրբ ողիկ՝ որպէս Չայ
եւ Լեւոնդ առաջի հաստատող:

[illegible][illegible]

կյանքի վստահությամբ:

Հավատքի տրոգգրության, ազգային գաղթունքի և լավատնտեսության բացառիկ առիթների և պայծառ վկայություններ եղան քրիստոնեական մեր կյանքի նշանակալի հիշատակների տոնակատարությունները՝ Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակված 1700-ամյակը, 1600-ամյակը Հայոց Գրեքի գյուղի և 1000-ամյակ՝ Տաթևի: Մեր ժողովուրդը աղոթքով համախմբվեց

[illegible]

կարգված ու արդյունավետ իրա-
կանացետելու Մայր Աթոռի գործու-
նեւթյունը: Այս արդյունքները եւ
ծեղքներունը հուսալի սկիզբ
են, որոնք հիմք ու նախադրյալ պի-
տի դառնան մեր եկեղեցու գործու-
նեւթյունը համարժէք դարձնելու
մեր ժողովրդի սպասումներին եւ
ժամանակի պահանջներին:

Մեզ համար ուրախություն է,
որ Մայր Աթոռի գործունեությանը
սատար ու նեցուկ է հայրենի իշ-
խանությունը: Սահմանադրական

դրույթով մասնագրվել է Հայաստան-
այց Մայրաքաղաքի Մուրցե եկեղ-
նից բացառիկ առաքելություն հայ
մոլորիկի հոգեւոր կյանքը, ին-
քույրի քաղաքացիական ու ինքնու-
նական պապականության գործու-
նախնայի օրենքով կարգավորված
եւ եկեղեցի-պատուիրակի հարաբե-
րությունները: Մեր պատմությունը
լավագույնս վայելում է, որ պետա-
կան եւ եկեղեցական կյանքի շը-
շարդակ ու ներդրակով ընթացե-
լոսին կարգավորվել է պատմու-
նեւ, որոնքով, հավաքում ենք,
պիտի որոտակն ու պայծառական
ենք ներկայն ու գալիքը Մեր Հայ-
րենից: Հայ եկեղեցին բնութա-
րակցություն համար Մեր գնա-
նախնայն ու շըրորակալություն են
հայտնույն Հայաստանի համարա-
նախնայն Նախնայն տարաւոր

թայն սոցիալական ծրագրեր: Գոհունակությամբ ենք անդրադառնում, որ բարեկարգվել ու բարեզարդվում է նաեւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը: Նորակառույցներն ու պատմական շէնքերի նորոգությունները եւ ստեղծված առանձին կառույցներն ու բաժինները խաղաղութան օրհանգիստն են:

Սարգսյանին եւ Լեւոնյան Ղարաբաղի Հանրապետության Նախագահ տիար Բակո Սահակյանին եւ հայրենի մեր երկրի իշխանություններին, ինչպես եւ՝ Հայաստանի եւ Արցախի խախտող խախտողներին եւ անդամներն աղերհել:

Եկեղեցիի Հայկական Հայ Հոգիին և Մարմնույն գրահանդերձն է փայլուն...

Արհաբե՛ր է՞ք 2

Իսկ ինչ վերաբերում է Լորիս Արհաբե՛րին՝ Մայր Աթոռում գահակալության ժամանակ, ապա կշեղե, որ իրան հետևող ինտելեկտուալներն կյանք մասն բաժնում ձեռնարկեցին, իրագործեցին հույսալիս միջոցառումներ, որոնց մի մասի իրենքն յոթնին որված էին դեռես Արհաբե՛րյան թունով նրա պաշտոնավարության շրջանում:

Մուրիկ, Սբ. Աղուգ

Աննախաղճազ գարն տառանք եկեղեցիներից՝ հարակից ե օժանդակ կառուցվեց, ե համայնքներում առկա եկեղեցիների տրոգալական աշխատանքները, որոնց ընդհանուր քանակն այսօր հալոսին անցնում է ընդլայնվեց Մայր Աթոռի մարտաճե՛ք՝ Սբ. Աղուգի կողմից միտարկված մե, ու բաց հորակով, կառուցվեցին Սյունիքում, վանական ու վարդապետական համայնքները: «Վայել է Զամար Մասնակցություն» գրադարան-գիտական կենտրոնը ընթացիկ մեք է Գարեգին Ա հարյալակն իր անունը կրող կրթադաստիարակական կենտրոնի շենքը, բարեխղճվեցին ու ամառվեցին ինքները Մայր Աթոռի տարածքում գտնվող բոլոր շինություններն, որոնց թվում՝ Կրիկյան Հայրիկի կառույցն, բայց որ նախատվին ճշտապես բազմադարյան շենքը: Ար Գայանե եկեղեցու տարածքում գտնվող երկու շինությունները, որոնցից եկեղեցու ապարմ է կույրեցող, մյուսը նախատեսված է որոսկից համար: Այստեղ հարկ եք համարում կեյն նաե այն կարեք, որ փաստը, որ Հայոց Հայրապետի եկի-րական ջանքերով վերականգնվեցին ու բարեկարգվեցին տասնյակ միջնադարյան խոտարիված ու վնասված վանքեր ու եկեղեցիներ (ինչպես օրինակ՝ Լորվանյան ու Վեպարի վանական համայնքները, Մուրիկ, Սբ. Աղուգ եկեղեցին, Սպիտակի շրջ. կրթահամլիտ գյուղի Սբ. Աղուգ եկեղեցին, Արարիկյանի վանական համայնքը, Տաղկաձորի Կարմրավանք գյուղի Սբ. Մարկավանքի եկեղեցին, Սպարանի Սբ.

միայն եկեղեցու, այլ առավելագույն պե-տության ստեղծ: Իրից երմունկած ա-րարիկների հավեր զործունեությունը կա-սեցնելու կամ առկված թուլացելու միակ միջոցն առաջին իրենին ընկն հա-մայնքներում եկեղեցիներն, այս է արդյունք կառուցելն է ու որոսկում ամե-տայր բախակապարծությունը: Իսկ ինչ վերաբերում է պատմաշխարհային հու-շարձանների, ապա ինքնեն-րե կարգով ամենը, որ որոսկը պահպանում ու վերականգ-նում ոչ այնքան եկեղեցու, որքան բոլորիս՝ հասնության ու նաե պատության գործն է թեպետ այսօր եկեղեցին իր հնարավորությունների սահ-մաններում դա էլ է անում՝ Կարծում եք, որ հուշարձան-ներով զբաղվող փորձառու մասնագետը չէր կարող այդ մասին չիմանալ ու մեղորդել միայն եկեղեցուն: Չարմանա-լի ոչինչ չկա, եթե նույն այդ մասնագետը հորորում է (ի-րե թե միմյանից նմանու-թյամբ) եկեղեցիները վերանա-թանկարանների կամ էլ մշակութային այլ օջախների: Ինչպիսի՛ք՝ երանություն արդ-նավորների համար:

Սակայն շարունակե՛ք... Խիստ կարեւորելով այսպիսի հոգեւոր-ականների գերը եկեղեցու առաջնային ա-ռաքելության մեջ՝ Վեպարա Հայրապետը

անհրաժեշտ նկատեց ճեմարանականի եր-կրական ու հաւատքի պայմանների բա-րելավումը: Նրա անմիջական ջանքերով, վարդուխ հասավ Սեւանի Վազգեցյան դպ-րանցի իր ու բարեխղճ համալիրը, իմ-նակի տրոգալվեցին Գե-տուգյան հոգեւոր ճեմա-րանի եւ նշանակալի-նի շենքերը, որոնց հարե-ատկությամբ կառուցվեց Սբ. Դեղնախաչակցաճե-կեղեցին, որտեղ ուսա-տուները պիտի կատա-րեն իրենց մաներգո-րությունը, շուտով ա-վարտին կիսալի նաե ճեմարանի հաւերիսու-թյուններն ու սպորտ սրահը:

Ինչպիսիքն էին Սիու-թյան երկրումից ե Հա-լաստանի անկախացի-րը հեռու, ինչպես զի-ստե, տարբեր պետական կառույցներ, ձեռնեց ձեռք ինչ անցնում: 1993-ին դեռես Արարաթյան հայրապետական թեմն իր առաջնորդական փորձակա՛ն Ս. Գարեգին Արք. Արտիսյանի (ինքն՝ Վեպարա Հայրա-պետը) ղեկավարմամբ Երանիկ ըր Լորիս, Ս-պետը եւ Սպարախի նախկին պիտե-րականների տնօրինությունը՝ վերական-գնելով որոսկը «Հայրապետ տեքն», որոնց ֆինանսական հովանավորությունը ստանձնեց ԳԲԸԸԸ:

հայ եկեղեցին, Մարմնաշենի եկեղեցին, Տաղկաձորի Ունեյան գյուղի Ար Գայանե եկե-ղեցին, Գուգարքի Մարգահովիտ գյուղի Սբ. Գրիգոր Լուսավորիկի վանքը, Աշտարա-կի Կարմրավանք Ար Գայանե եկեղեցին եւ այլ եկեղեցիներ), որոնց մասին ան-հղի անգիտակցությամբ կամ որոսկը այն աչք փակու-մըը սկսեցին մեղադրականի կեցնել: Դեք Վեպարիսին չեն հեռաքողում իրեն-րե պատմամշակութային հուշարձաննե-րը՝ լիորդեղով անգամ ըմբռնել այն պարզ հրաժանականը, որ այսօր ծառայած է ոչ

տեք, տարբեր պետական կառույցներ, ձեռնեց ձեռք ինչ անցնում: 1993-ին դեռես Արարաթյան հայրապետական թեմն իր առաջնորդական փորձակա՛ն Ս. Գարեգին Արք. Արտիսյանի (ինքն՝ Վեպարա Հայրա-պետը) ղեկավարմամբ Երանիկ ըր Լորիս, Ս-պետը եւ Սպարախի նախկին պիտե-րականների տնօրինությունը՝ վերական-գնելով որոսկը «Հայրապետ տեքն», որոնց ֆինանսական հովանավորությունը ստանձնեց ԳԲԸԸԸ:

Վեպարիս Հայրապետի խոսքերից

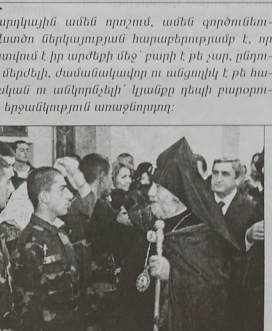
Մեր նյութապաշտ և աշխարհականացող դարի արագափոփոխ ընթացքների մեջ մարդն իրեն անհատ և մարդկությունն իրեն ամբողջություն ատակի բան կարիքն ունեն իրենից ճանաչողություն: Դա-րավոր ավանդույթները կարող են փոփոխվել, արժե-քներ կարող են վերափոխանակվել, բայց միշտ ան-փոփոխ է այն ճշմարտությունը, որ աշխարհը իմա-տագորկ է առանց Աստծու, ե մարդը իրականում միայնակ է ու անույա՛ առանց կենդանի հարաբերու-թյան իր Արարչի հետ:

Միլիոն մեծ մայրենին, ու պիտի գովերգվեն փառերը ճանրայաց, շնորհի ծաղիկ, տեղիքը ազնվի ու մարդու ե ճգ-տունը փնե՛մ հայրենակա-կանություն: Լուսավոր ու պայ-ծառ պիտի հայոց դպրոցը, ե մեր զավակների հետ հավեր-քը մասին պիտի գրույցն Ա-գաթուն Արարատ, Մայր Ա-թոռն ու Մայր տաճար, որ ընդօրին ինչու ուն այն երա-ջող ռեբի խոնդրությունը, երբ պատվական մեր ուսուցիչնե-րը հայրենի հեղուկ Աստծու Խոտրով երանելի, գանակի ու սրանելի դարձրեցին Հայոց աշխարհը:

Մեր ամեն խոսք ե գործ կամ վաճառում է ճշմարտությունը, կամ մասնատում այն: Կամ խոսքում է դիմացին սիր-տը, կամ անորում ու մի-հարություն, կամ ավերում է, կամ կատարում, կամ խաղաղ է ծնում, կամ լույս: Չի՞նեն ճշմարտու-թյան վաճառողներ... Ով բայել է ճշմարտության ճանաչարիով, խաղա-րում չի դեգերի:

Հավատով ձեռք բերվածը հավատով պիտի պահպանենք, ամբաստանենք ե զարգացնենք սիրով, միաբանությամբ: Ճա-նապարհ ունենք դեռես անցնե-լու: Պատվիրանափորձությամբ, քրիստոնեական բարոյականով ու արժեքներով ընթանա՛նք դե-պի մեր ժողովրդի միացյալ, մ-տանությունը լեզուն ու լուսա-վոր գալիքը, դեպի ճոր օրը մեր Հայրենիքի, որպեսզի մեր կյանքում իրողությունը դառնա ավետարանական ճշմարտու-թյունը: «Երե սկիզբը սուրբ է, սուրբ է եւ զավգեղը, ե երե արձատր սուրբ է, ապա ե՛ն ու-տեղը» (Հռոմ. ԺԼ 16):

Մեր նյութային ու նպատակների իրագործման և մեր օրերի դժվարությունների հաղթահարման համար ողջեց զարձանը մեզ միայնակ հանդիս տերունապատկեր մեր, հարգանքը, ազնվությամբ են վառանդությամբ, իրավունքներն ու պատկերությու-նը, որ ինքն ու ամբողջում են եկեղեցական ու ազգային մեր կյանքի, ըմտամիմե-րի, ընկերության, բարեխոնության ու արդյունավոր գործակցության: Այդ արժեքնե-րով չեն ինձանվում ե բարգավաճում պետական ու հասարակական կյանքի կառույց-ները ե ծառայում ընդի-տության բարիքին: Այդ ար-ժեքները պիտի օգնեն մեզ հասկանալ այսօր, տե-տեսական անհաստատ իրավիճակներում, առկա խոլորների ու մտանդա-րությունների պայմաննե-րում գտնելու հաստա-տուն ե բարեխոյա ուղի-ները, Հայրենիքում ե Սփյուռքում կյանքի կոչե-լու բարեբեր գործեր:

Ժամանակը մեր ի-րադրություններով է շոշա-փելի ե իրական: Մեր երբ ժամանակը ման-ճակ դարձնում, տարիք տարի, ու դարը դար: Խո-սել ժամանակը մասին նշանակում է խոսել այդ ժամանակում մարդու գործերի մասին:

Այսօր էլ աշխարհը ճմա՛ն է Բերդինին, որտեղ ծնունդ առած Հիսուս Հիլիստիսի երկրպագուն են իմա-տուններն ու իովիվներն: Դա՛նք ժամանակավոր Նրա պարգևատ փե-կության շնորհի: Բայց աշխարհի ճման է նաե այն Բե-րդինին, որ մեծեք օրեան տալ Փրկչին, որտեղ կան մա-ուկներ կուտոր իշխանատուն ե հերոսիներն, անմեղի-րության հարմար ճանված մասնող հոլորաններ, անարդյա-րության հարմար ձեռքերը լիցող պիտանություն, ընթրյալ բազմաթիվ իսկություններ՝ պատկերացմեր, անարկու-րյուններ, կեղծիքներ, կարիք ե անօգնականություն:

ԺԱՄԱՆԱԿԸ ԿԱՆԳ ԴԻ ԱՌՆՈՒՄ...

Օծվեց Սրբոց Հրեշտակապետաց եկեղեցին

Սպիդքո՝ էջ 9

...Սրբոց իշխանականության եկեղեցին առաջնապիկ նշանակություն ակրի ունենա Գեորգյան ճեմարանի սաների հոգեւոր կյանքի բարեգործության համար: Այսօր ճեմարանի սաներ ակրի հոգեւոր ժամանակագրի ժամեղու թուրաների և սրբազան Պատարագի արարողության:

...Սրբի ճեմարանականներ, աղապատիկ ակարտի հասցեյեց ե ճեմ հոգեւոր կարիքների ի ծառայությունը որովց Սրբոց իշխանականության այս եկեղեցին: Պարտականակ մեր հորդորն ու պատգամն է, որ լինել անձնակապտի արդիւր մեջ ե ընդունակ առականաշարունության ժամանակ: Ձեր արդեւորներն ինչեղեց եկեղեցու բարեբարին, կրա ըն-

տակիցին, եկեղեցու ճարտարապետին, իկպե ե բոլոր շինարարներին ու այն մարդկանց, ովքեր իրենց աշակերտություն են ցուցաբերել այս եկեղեցու կառուցման գործին:

Սրբոց իշխանականության եկեղեցին խորհրդանշական կերպով կառուցվեց ինչ Սր Էջմիածին քաղաքի սրտում՝ իր բարեղին կառույցով մարմնավորելով անկողնական աշխարհի բնակիչների՝ Սրբոց իշխանականության ե երևանյան բոլոր գործա բարեխոսական արդեւ մեր երկրի ե հայկաթարով ժողովրդի բաղոն կյանքի ու հոգեւոր գործունեի համար: Լիակապե եր, որ այս եկեղեցին կոր չունի ու թարմության ակրի բերի ու միայն Գեորգյան հոգեւոր ճեմարանի սանուց,

այլ նաե Սարյ Աթոռի միաբանության հոգեւոր կյանքուն», - Նշեց Գեհապատ Յայրապետը: Նորին Սրբությունն իր օրինությունն ու բարեմաղաքները իրեց նաե եկեղեցու ճարտարապետ Ջիմ Թորոսյանին, շինարարներին, ինչպե նաե արարողությանը ներկա բարեբար հայորդիներին՝ վերհիշելով հայրենի խոսքը, թե՛ երանի նրանց, ովքեր ինչպետակ ունեն Սր Էջմիածնում: Յայր Յայրապետը մարեց, որ Զարեհ-Նամուր Ստուպե Կրտսեան իր Ամենախնամ Սքի իովանու եղբոր ակառի ու պապական Յայր Էրեմբո, հայ ժողովրդին, Սարյ Աթոռ Սր Էջմիածնը ե աղանի ակի բողոքին ակախախտեան ու մասնակցները լիեղու դարեղի իվայրվույն իրենց պատվակր տեղն

ուներգով ինչպետակ գործերի:

Արարողությանը մասնակցում էին Յայ եկեղեցու թեմակալ առաջնորդներ ե թեմական պատ-

վիրակներ, Սարյ Աթոռի բարեբարներ ե միաբաններ, Գեորգյան հոգեւոր ճեմարանի ուսանողներ:

Կասարվեց «Գարեգին Ա» հոգեւոր-կրթական կենսրոնի հիմնարկները

Նույն օրը, հանդիսապետությանը Ամենայն Յայր Կաթողիկոսի, տեղի ուներգվ նաե «Գարեգին Ա» հոգեւոր-կրթական կենտրոնի հիմնարկները: Կենտրոնը կառուցվում է բարեբարներ տեղ ե տիկին Յակն ե Էլզա Դիդիպաների նվիրատվությամբ: ճարտարապետն է Արտակազը Նազարեթյանը:

Գոհարանական արդեւից ու կառուցվող շենքի հիմքերի օրինությունից ետեղ ընթերցվեց այս առիթով կազմված ինչպետակա լուսնը, որով մասնավորաթաբ ապովում է... Առաջնապիկ մեր Սր Էկեղեցու արժանավոր գավառներին՝ բարեպաշտ ե ազատեղ Դիդիպան ակրի նվիրատվությանը կառուցվող այս կրթական կենտրոնը ակրի ծառայի եկեղեցականների և ուսուցիչների վերապատրաստության կարեւոր առաջնությունը, աստվածաբանական, եկե-

ղեցադիտական ե հայագիտական խորհրդածողությունների անցկացնելը: «Գարեգին Ա» կրթական կենտրոնի գործունեությունը կարեւոր ներդրում է լիելու նաե գիտության ապարդիլ զարգացման, նշանակալի կոր ծեղերը ունենել արձանագրման միջո-

կան մեր Սուրբ եկեղեցին, հասնապալ օրին ազգիս բարեբար գավառներին ե նրաներու հաղորդությունը Յորիկ Դիդիպան ընտանիքի եկեղեցականը ձեռնարկներին»:

Այսուհետե Նորին Սրբության իրավեղով բարեբարներ Յակն ե Էլզա Դիդիպաները ինչպետակա լուսնու ապրկուրգ գտեղեցին կառուցվող կենտրոնի հիմքում: Կե-

...Ռոմ Փոլիկ մեր Տեղ միջո շեն ու պաշտառ ակառի Առաջնապետը:

ջում Ամենայն Յայր Կաթողիկոս իր օրինությունն ու գնահատանքը բերեց եկեղեցականը Դիդիպան առականներին:

Արարողությանը մասնակցում էին Յայ եկեղեցու թեմերի պատվիրակությունները՝ գլխավորությամբ թեմակալ առաջնորդներ, բարեբարները, միաբաններ ե ճեմարանականներ:

Տեղ է 11

Վեհադիսա Հայրապետի խոսքերից

Մեր ազատ երկրի դրոշի մերթ ժիծունակաբարեղի բարձունքում Արարատահայաց վեր ե հառնել Մեծ երեւանի իուլակորթը, որտեղ լուսնեն զորաց գնդերով իռիքներն են երկրի վրա մեր իողը սրբաջաղ ե երկրորդ Աստված փառաբանող մեր նախնականների ե որտեղ ձեռք-ձեռքի, սիրտ-սիրտի միախմբ ե ազգս հայոց: Հաղեթառեստ այս բարձունքին մեր ցավն ու արդար ցատունը գորությունը դարձավ, ե ձմունը առավ Արարայան հարթակակող ուղին:

Փառք ընդ, ժողովուրդ պրկին, որ չերկնձեղի մահվան քրքրիչի: Խաչը ուսած անցար Գողգոթայի ճանապարհներով ե հարություն առար հարթանակալ:

Աստեղ Արարատի դիմաց, ի տեղ Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի իշավ Աստվածորդին ե հաստանեց հայոց Բերդին, որպեսզի Իջման Սուրբ Սեղանից հանուր այ կյանքի վրա սփռվեն բերդենեյան Լույսի սիրո շողերը: Իջավ ոսկե մուրձի կնիքով որպեսզիով համազգային մեր դարձի խորհուրդը, որպեսզի Սուրբ Էջմիածնով հարաանի ժողովուրդը մեր ու միավորյալ մնա բեկուր ճանախեղ մ ու աշխարհապաշտ:

Հայ կյանքը հագ ու գնով է բարախուն, հայոց իողը վառն ո խաչարով ծաղկուն: Արթրն ե հայի խոսքը, որ երկրին է բարձրացել Խոր Վիրապի մահվան գորից, Մաշտոցյան Գրով մտայն դարձել, դարձել Նաբեկա սրբի երկմանքն արերն ո նախնականների սուրբ վկայություն: Հարության շողակաթ լույսով հաստատված Սուրբ Էջմիածնին է հայրության իռիքն՝ պատմության մեջ դարձի դար, ակերներին ո մահերից վերանված իռիքն: Մեր ժողովուրդը չի տեղ Քրիստոսի դատարկ գերեզմանը, բայց Քրիստոսի իտն բազմիցս տեղն է իր համար փորված գերեզմանների դատարկությունը ե Քրիստոսի իտն հարություն փառքի պակներ իյունը:

